Ч. 214. Львів, Неділя, дня 21. вересня (4. жовтня) 1903. Річник VII.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:

в Австриї:
на цілий рік . . . . 20 кор.
на пів року . . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . . 1·70 кор.

За границею:
на цілий рік . . . 16 рублів або 36 франків
на пів року . . 8 рублів або 18 франків
Поодиноке число по 16 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня трім неділь і руских сьвят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. ул. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Сила перед правом, лож перед правдою!

отсе девіза, яку приняв польский шовінїзм супротив такого скромного, а так пекучого постуляту Русинів: креованя рускої ґімназиї в Станиславові. Шкільна комісия соймова оперла ся на трех арґументах задля ударемненя сего культурно-просьвітного постуляту Русинів: нема кваліфікованих руских учителїв, перше мусить бути усунене переповненє польских ґімназий в Тарнові, Ряшеві і Перемишли, а по трете лїпше завести всюда обовязково польску і руску мову в ґімназиях, чим творити окремі рускі ґімназиї.

Очивидно всї три арґументи нестійні. Досить замітити що-до першого, що шкільна комісия навіть не старала ся провірити свого твердженя, чи справдї є брак руских учителїв, а сеж для неї було би дуже легко справдити з офіцияльних жерел. Доперва вже підчас теперішної сесиї Є. Е. Митрополит Шептицкий мусїв поставити внесенє з жаданєм, щоби зібрати дотичні дати. Однак навіть і тут намір перетягненя справи не удав ся, бо реляция шкільної ради*) що-до числа руских професорів випала так, що можна би ними вже тепер обсадити дві повні ґімназиї, а не доперва за вісїм лїт, коли то могла би виповнити ся новокреована станиславівска ґімназия.

Колиж Русини мали би чекати, аж усуне ся переповненє в польских ґімназиях, то хиба нїколи не діждали би ся прибільшеня руских ґімназий. Бо очивидно нинї Ряшів, Тарнів і Перемишль переповнені, а нарік буде Краків, Вадовиці, Бяла і т. д. in dulce infinitum. А хибаж рускі ґімназиї у Львові, Перемишли і Коломиї не переповнені, хибаж тернопільска не містить ся в вогкій норі, не придатній на який небудь маґазин, а не то научне заведенє? Але шкільна комісия того не хотїла бачити і виступила з таким горендальним предложенєм перед сойм.

Щож до заведеня обовязковости обох краєвих мов у всїх ґімназиях, знаємо, як ся справа виглядає, з опінїї, яку видав зїзд руских учителїв середних шкіл. Сей проєкт принимає два пляни: розширений і звужений. Розширений примінює ся до науки польскої мови всюди, а до науки рускої тілько там, де є більшість руских учеників, а звужений до науки рускої мови по польских ґімназиях. Надто нота з рускої мови має вплив на загальну клясифікацию лише в додатнім значіню; лиху ноту не числить ся. Була би се пародия »обовязковости« науки обох язиків і тяжким поневоленєм руского слова.

Так виглядає реферат шкільної комісиї соймової, який полягає очивидно на тім, що має за собою силу більшости і не потребує журити ся о справедливість своїх арґументів.

Але ще некультурнїйше поступила собі »Ґазета народова«, яка одна з усієї праси — хоть жадна не заняла прихильного становиска — понизила ся до тої степени, що сей акт польского насильства постарала ся заправити брехнею найогиднїйших інсинуаций.

Отже після »Народуфки« стараня Русинів о станиславівску ґімназию є акциєю чисто полїтичної натури (!), а не культуральної. Дальше твердить, що істнуючі ґімназиї не є виховуючими заведенями, але гнїздами аґітаций не тілько національних, але прямо радикальних, отже треба перше привернути їм їх властивий характер, а відтак подумати про нові, але відповідні для культуральних потреб Русинів. Які се культуральні потреби Русинів, після »Народуфки«, се легко догадати ся: істория Польщі і єї посланництва.

Вкінци кидає підозрінє ся часопись, що перемиску демонстрацию против »собранія Качковского« урядила перемиска ґімназияльна молодїж і видає се як факт зіпсутя молодїжи, за які полька молодїж відповіла би в подібнім случаю »з цалон остросцьон і безвзлєндносцьон«. Ми бачили, як вибиваючу вікна в консулятах польску молодїж величано »патріотичною« і звиняно єї всїма способами та вкінци не найдено винних; щож до перемиской демонстрациї хотяй она була більше оправдана і культурнїйше переведена чим уличні ексцеси проти консулятів у Львові, то се є низькою, незручною ложею, мов би в нїй брала участь ґімназияльна молодїж, коли єї зорґанїзували і перевели перемиські і львівскі социялїсти з п. Вітиком на чолї.

*) Гл. статю »Краєвий сойм«.

Переміна утракв стичної мужеской семинариї в Тернополї на польску.

(Допись з Тернополя).

Справа станиславівскої рускої ґімназиї вказує всїм аж надто ясно, як то Русини тяжко та невинно мусять бороти ся о свої права, та що їм панове Поляки нїчо от так з власної волї не дадуть. Та не лише о нові права та здобутки треба борота ся, але при слїпій та завзятій польскій гакатї ми мусимо звертати бачне око і на ті права, які ми вже вибороли, бо і ті нам укорочують та наносять нам тяжкі кривди. Діє ся се на кождім поли, як се недавно зовсїм справедливо підносив »Руслан«, а найбільше на поли шкільництва.

Наші учительскі семинариї мають бути після закона утраквістичними, та мають виховувати учителїв не тілько для польских громад але і для руских. Сей обовязок тяжить особливо на семинариях у східній Галичинї. — Як они єго сповняють, пояснить се учительска семинария в Тернополї.

В тій семинариї уже другий рік віє дух Русинам так противний, та так їх кривдячий, що дійсно мусимо прийти до заключеня, що се злобний, з гори уложений плян переміни так званої утраквістичної семинариї на чисто польску; що не говоримо се без причини от так на вітер, най сьвідчать числа.

В роцї шкільнім 1902/3 зголосило ся до учительскої семинариї в Тернополї на приготовляючий рік 132 кандидатів. Між ними було 70 Русинів, 45 Поляків, 17 Жидів. З тих 132 кандидатів принято 56 а то: Русинів 15(!!), Поляків 39, Жидів 2.

В роцї шкільнім 1903/04 зголосило ся 130 кандидатів і то 63 Русинів, 58 Поляків, а 9 Жидів, а з того принято 21(!) Русинів, 36 Поляків а 3 Жидів. Так отже маємо завдяки тій системі на I роцї учит. семинариї аж 15 Русинів а на приготовляючім роцї 21. Та не треба гадати, що Русини, зголосивші ся до принятя до семинариї такий слабий материял, що годї було їх більше приймити. Они нї в чім не уступають своїм товаришам Полякам, та по найбільшій части одні і другі се ученики тутешної видїлової школи.

Чому однак одні здають іспит а другі нї, се хиба відоме екзамінацийній комісиї, а радше п. директорови і інспекторови власної школи, п. Міхаловскому. Навіть ученики, що скінчили з відзначенєм школу видїлову, не здали вступного іспиту на приготовляючий рік, а то лиш тому, що є Русинами. І так не принято до семинариї відзначаючих учеників Бекесевича і Баворовского, а родичі їх, тернопільскі міщани, заходять в голову, пощо властиво є видїлова школа в Тернополї, коли ученик, що скінчив єї з відзначенєм, не в силї здати вступного іспиту на приготовляючий рік семинариї. Так само репробовано від вступного іспиту ученика з укінченою III кл. ґімназияльною, певно що не з причини недостаточних відомостий, але лише тому, щоби число учеників Русинів держати у скромній висотї.

Анї один з учеників, що явили ся до іспиту у вишиваній сорочцї або вишиванім ковнїрику, не обстав при іспитї — видко, комісия не зносить таки познак „гайдамацтва“. Не диво проте, що коли перед двома роками число учеників Русинів в цїлій семинариї перевисшало число учеників Поляків о 50, то тепер є оно вже менше о 25, а єсли так дальше піде, то буде дуже маленьке, а семинария в Тернополи буде виховувати на учителїв самих Поляків, бо з тих 15 принятих на приготовляючий рік, не всї дійдуть до матури, а здавши єї, не всї віддадуть ся учительству.

Другою не менше важною аномалїєю в тутешній семинариї є те, що виклад ґіґієни мимо постанов орґанїзацийного статуту відбуває ся не в рускій мові а в польскій. І знова не можна сказати, немов би між Русинами не було відповідних сил.

В Тернополї є 5 Русинів лїкарів, між ними молоді знамениті сили, так що кождий з них міг би з пожитком лише для науки заступити д-ра Ковежицкого, дотеперішного безправного професора ґіґієни. Філїя Тов-а педаґоґічного в Тернополї відносила ся в тій справі до ц. к. Ради шк. кр., та хоч вже рік минає від того часу, не чути нїчого проте, щоби се надужите було усунене. Скарги у п. Міхаловского рівнож не находять послуху, бо він є і директором і своїм власним інспектором. Інспектор проте є завсїгди ласкавий та вирозумілий зглядом директора.

Тож тою прилюдною дорогою звертаємо ся до ц. к. шкільної Ради краєвої з жаданєм, щоби розслїдила нами порушені справи та завела порядок у тутешній учит. семинариї.

Доля бразилїйских Русинів.

О. Маркіян Шкирпан, сьвященик-місіонар Ч. С. В. В., що виїхав був в червни 1902 зі Львова до Бразилії з оо. Ч. С. В. В. Мироном Хмилевским (ігуменом), Бжуховским і з братом Софроном Горощуком на місию межи руских кольонїстів до Бразилії — прислав нам слїдуючий лист:

Жанґада, 16. 6. 1903.

. . . В тім роцї був я майже на всїх більших кольонїях, тож маю вже образ житя наших кольонїстів. Як здає ся, по цїлій Бразилії, так особливо в Паранї вже третий рік не лиш нашим людям тяжко о гроші, але і иншим народам. Наші Русини ще більше відчувають те, бо найпізнїйше приїхали — і то по більшій части без крейцаря. Як хто мав які гроші, то в перших днях побуту свого в Бразилії зичливі люди все від него вицигали. Материяльно проте дуже помалу двигають ся. Праця на шакру[1]) не потрафить заспокоїти всїх звичайних домашних потреб кольонїстів. Хотяй тої землї досить — є куди на нїй працювати — але як земля неурожайна, або для слоти не спалять ся добре роси[2]), тодї навіть не вистарчить на щоденне прожитє. Треба докуповувати, щоби з голоду не млїти. Зародить знов земля, то збіжа не можна продати або для низької цїни, або таки для браку купця — хиба за безцїн заміняти. А затримати не можна, бо крім гречки, як єї муравлї ще на пни не зїдять, коли зачинає цвисти, а котра не має зовсїм покупу — мухи все збіже знищать, лиш полова лишить ся. От тепер перебуваю в Жанґадї, де люди від двох лїт за свою працю анї вентина[3]) не могуть дістати. Як який кольонїст винесе що на продаж, то і цїле місточко Uniao da Victoria перейде, нїм хто змилосердить ся над ним і заміняє єму за сіль або який лах.

Місточко Uniao da Victoria має малу пристань. Комунїкация з більшим містами можлива лиш водою. Але як вода в рiцї Iguassu опаде, тодї водою не можна нїчого спровадити, нї вивезти. Один купець наміняв тамтого року більше, як сто кірцїв фасолї. Прийшла посуха — не міг єї продати, нї дальше вивезти, та мусїв фасолю до ріки висипати, бо мухи всю знищили, лиш лупина лишилась.

Не лїпші відносини і на инших кольонїях. як на Люценї, Антонїо Олїнто, Прудентополїс, хотяй тут часом можна хоть половину грошей випросити. На Ріо Кляро є люди, що і по кілька тижнїв соли не видять. Майже з всїх кольонїй Русини розходять ся в далекі сторони на зарібки. Одні рови копають, плоти ставлять, Бразилїянам фойсують, с є стинають лїс або корчі і під садженє приготовляють. Инші знов — а таких є богато — ідуть на кемпи (степи) з сокирами і пилами та дошки ріжуть і будинки ставлять. Неодин з тих людий в Галичинї ледви потрафив кілок затесати, а тут в Бразилії стаєсь відразу майстром. Правда — трафляють ся і такі майстри, що ледви поставлять який будинок, возьмуть за те заплату: корову або коня, після умови — а прийде перша-лїпша буря, будинок валить ся. Нарікає Бразилюк на майстрів, але они відповідають, що буря винна. Нераз і по кількадесять миль мусять перейти, нїм напитають якої роботи. Часом і по кілька тижнїв налазять ся, а роботи не найдуть. В такім разї Бразилїяни не відмовляють чорної фасолї та куї (гербати). Таким способом люди приходять до худоби. Богаті кемпарі, що то мають по кілька миль квадратних степів — де сотки ріжної худоби випасаєсь — платять за роботу худобою, а з гроший дають лиш хиба половину або третину. В тім роцї отворилась на Ріо Кляро робота, бо будують через рускі кольонїї зелїзницю до порту Uniao da Victoria (на рiцї Іґуассу). Звідси піде та зелїзниця попри Жанґаду до Пальмас, а відтак до Ріо Ґранде до Суль.

Майже всї Русини з Ріо Кляро роблять при сїй дорозї. Лекше приходить їм вже о гроші. На сто зароблених мільрейсів одержують 40 мільрейсів готовими грішми, на 40 м. виберуть материй і поживи, а 20 м. відтягають за начинє. Але і тут залежить від совісних акордників, бо богато попропадало людям гроший за роботу при зелїзницї. При зелїзници, котру два лїта тому будували з Castro, пропало 300 тисяч мільрейсів і то по найбільшій части простим робітникам, між котрими були і наші. На Жанґадї розпічне ся в липню довша робота коло дороги стратеґічної до Пальмас. Люди будуть мати несогірший заробок, але певний, бо занимає ся будовою дороги військова комісия під проводом coronel-а (полковника). Буде ту більше, як 200 військових, а між тими до 20 офіцирів ріжного степеня з родинами. Люди наші будуть мати нагоду все продавати за готовий гріш. Близшим Курітиби кольонїстам лекше о гроші, бо все могуть продати за готові гроші, хотяй нераз за низку цїну. Герва[1]) тепер не має покупу, тож лиш в остаточности беруть ся до неї. Більша часть кольонїстів єще не посплачувала своїх шакрів. На деяких кольонїях вже зачинають на правду домагатись сплати бодай ратами. На инших, як Люцена, Жанґада, ще ґубернїя не домагалась. На Прудентополїс відроблюють люде за шакри при дорозї, котру будують до Guarapuava[2]).

В щоденнім пожитю між нашими людьми нема єдности і згоди — а то по найбільшій части з тої причини, що по кольонїях є збиранина людий з ріжних сел і повітів. Звичайно люди з одного села або з двох, але з одної (давної) парохії, лучать ся разом, а о инших не хотять знати. Трудно проте зібрати їх до купки і зорґанїзувати в одну громаду. Довшого часу треба, щоби неустанно накликувати їх до єдности і згоди, нїм зрозуміють, що то значить на чужинї єдність і згода.

Стараємо ся всюда школи закладати, але богато трудностий натрафляє ся. Правительство бразилїйске не дбає не лише про чужі, але і про свої школи. По кілька лїт не виплачує своїм професорам, а чужі професори єго нїчо не обходять. Деякі камери (округи, повіти) запровадили у себе платню по 3 мільрейси на школи. Стягнути гроші потрафлять, але шкіл таки нема; а як декуди є яка школа, то бразилїйска, з котрої рускі дїти не могуть користати. Всї народности старають ся самі, заводити школи і самі оплачують професорів. У наших Русинів по кольонїях звичайно мудрійші кольонїсти або дяки за згодою громади доступають того титулу „професор“. Кромі Квасиньского не маємо ту жадного фахового учителя. Якби той виїхав[1]), то вже і в Прудентополїс не буде кому учити. А прецїнь ту можна зорґанїзувати школу о чотирох клясах. Писав я до п. Юрчака[2]), але якось не отримую відповіди. Була би добра сила для Бразилії, і мав би поводженє, бо є добрим сьпіваком і музиком.

(Дальше буде).

[1]) Одержаний для викупу ґрунт.
[2]) Зрубані лїси.
[3]) 1 мільрейс = 1000 рейсів = 1—1·20 К. 1 вентин = 20 рейсів = до 2 сотики.

[1]) Ростина гербати.
[2]) Ґварапуава — місто в Паранї західній.

[1]) Учитель в Михайлівцї в чортківскім повітї.
[2]) П. Квасиньский вступив вже до австрийского консуляту яко урядник. — Ред.

Краєвий сойм.

Нинїшне засїданє сойму, заповіджене на 10. год., почало ся о 40 мінут пізнїйше.

Вже о 10. год. були в сали всї рускі посли з виїмкою о. Фациєвича і епископа Чеховича. Польскі ексцеленциї — яких є в соймі кількадесять — сходили ся лїниво, а розперши ся на фотелях, спідлоба споглядали на оживлений рух і розмову між рускими послами. Ґалєриї були переповнені майже виключно рускою публикою.

Засїданє почало ся, як звичайно, удїлюванєм відпусток, а опісля йшли монотонні відчитуваня впливів. В сали заворушило ся аж в хвилї, коли правительственний комісар ґр. Лось почав відчитувати відповідь на інтерпеляцию Є. Е. Митрополита Шептицкого в справі руских учительских сил занятих в неруских ґімназиях в Галичинї: Краєва рада шкільна виказує, що іспитованих учителїв-Русинів в польских і нїмецких середних школах в Галичинї є **32**, з того 27 в ґімназиях, а 5 в реальних школах.

41 *В. Вересаєв.*

ЗАПИСКИ ЛЇКАРЯ.

Переклала Маруся Полтавка.

(Дальше).

Лїкар на те й лїкарем, щоби легко і певно усувати терпіня й вилїчувати недуги. Дїйсність на кождім кроцї відкидає таке понятє про лїкарів і люди від слїпої віри в медицину переходять до нового її відкиданя. У хорого слабість вилїчима, яка однак вимагає довгого й систематичного лїченя; тиждень-два лїченя не дали полекші, і хорий махає рукою на лїкаря й звертаєсь до знахора. Є недуги за тяжкі, проти яких ми не маєм дїйсних средств, напр. коклюш; лїкар, якого вперше покличуть до родини для лїченя коклюша, може бути певний, що до сеї родини його вже більше нїколи не покличуть; треба великої, випробуваної довіри до лїкаря, або й цїлковитого розуміня справи, щоби погодитись з ролею лїкаря в сїм случаю, — який має слїдити за гіґієнїчною обстановою і приймати міри проти виступаючих утруднень.

Особливо великий материял для відкиданя медицини дають помилки лїкарів. Лїкар означив у хорого черевний тиф, а на секциї виявилось, що в нього була загальна туберкульоза, — сором для лїкарів, хоть клїнїчні образи тої і другої недуги цїлком такі самі. У мене є один знакомий; три роки в нього болить праве колїно; один лїкар знайшов у нього туберкульозу, другий — сіфілїс, третий — подагру; і від жадного нема полекші. З сього можливий лише один висновок: недуга иноді проявить ся в такій темній і неясній формі, що певну діяґнозу можна поставити лише случайно. Але кождий чоловік судить після того, що відчуває на собі самім і знакомий мій каже: »Наше занятє для суспільности є тим самим, чим для чоловіка краватка; краватка цїлком безкориєна; але ходити без неї цівілїзованому чоловікови неприлично і він покірно платить за краватку гроші, і люди, котрі роблять краватки, думають, що они роблять щось потрібне«...

— Мушу признатись вам, пане доктор, що я цїлком не вірю в вашу медицину — сказала менї недавно одна дама.

Вона не вірить... Але-ж вона її цїлком не знає! Якже то можна вірити, або не вірити в значінє того, чого не знаєш?

Богато з того, що я розказував в попередних роздїлах, може у людий, які слїпо вірять в медицину, викликати зневіру до неї. Я й сам пережив сю зневіру. Але тепер, знаючи все, я все-таки з щирим чувством говорю: Я вірю в медицину — вірю, хоч вона в многім безсильна, в многім небезпечна, богато дечого не знає. І чи можу я не вірити, коли я раз-у-раз бачу, як вона дає менї змогу спасати людий, коли виджу, як самі себе гублять ті, що відкидають її?

Я не вірю в вашу медицину — каже дама. У віщо-ж саме вона не вірить? У те, що можна в двох днях »перервати« коклюш, чи в те, що деяких недугах на очи, завчасно уживши атропіну, можна спасти чоловіка від слїпоти? Нї в двох днях, нї в трех тижнях не можна »перервати« коклюша, але кількома каплями атропіна можна зберегти чоловікови зір, і той, хто »не вірить« в се, подібний до того скептика, який не вірить, щоб де небудь на сьвітї селяни говорили французькою мовою.

Чоловік довгі лїта терпить на душність; я перепалюю йому носові мушлї і він стає здоровим і щасливим від свого здоровля; хлопець тупий, неуважливий і безпамятливий; я вирізую йому переростлі міґдалки — і він розумово цїлком перероджуєть ся; дитина внеможена бігункою; я без нїяких лїків, самим управильнюванєм диєта і часу приниманя їдла доходжу до того, що вона стає повною і веселою. Моє знанє часто дає менї змогу найнезначнїйшими закидами або назначенєм відвернути тяжку недугу і чим темнїйші люди, тим дужче бє в очи цїле значінє мого знаня. У трудних, запутаних случаях, які вимагали від мене великих розумових і нервових затрат, особливо сильним і побідним

Опісля приступлено з дневного порядку до відчитуваня звітів кр. виділу, до доповняючих виборів комісий та до мотивовань внесень.

Над внесенєм пос. Буйновского що-до візваня правительства, щоби улекшило гнет фіскальної шруби, промовляли внескодавець, який датами виказував покривдженє меншої посїлости при маєткових переносинах, а опісля пос. Олесницкий. Бесїдник підносить скарбову систему, давати одною руксю а віднимати другою, і жадає відвічальности скарбових урядників, так само, як пр. судиї є відвічальні за своє урядованє.

Відтак серед загального напруженя прийшла на дневний порядок справа станиславівскої ґімназиї. По відчитаню внесеня шкільної комісиї справоздавцем пос. Ценьским заняв голос пос. Войтїх Дїдушицкий і поставив внесенє, щоби назад відослати справу до комісиї в цїли справозданя ще підчас теперішної сесиї. Пос. Барвіньский в імени руских послів прилучає ся до сего внесеня з тим, щоби комісия здала справу в протягу 8 днїв. Промовляли ще пос. Стадніцкий, Романович, який підніс заміт позасоймового трактованя сеї справи Русинами так, що позиция на сю ґмназию появила ся була в державнім буджетї, а вкінци кс. Стояловский і справоздавець Ценьский. При голосованю внесенє пос. Дїдушицкого принято, а додаток пос. Барвіньского відкинено против голосів руских послів. В сей спосіб справа станиславівскої ґімназиї відложена ad calendas... Год. ½2. пополудня; засїданє тревае дальше.

— ВІД АДМІНІСТРАЦИЇ. При зміні кварталу просимо наших Вп. Передплатників о скоре відновленє передплати, зглядно о вирівнанє залеглостий, та о приєднуванє нам нових передплатників.

Новим передплатникам вишлемо даром, о скілько запас вистане, всї попередні числа з фейлетоном »Записки лїкаря«.

На грошевих переказах просимо дуже читко виписувати адресу: »Адміністрация часописи Руслан«.

Новинки.

— Календар. В недїлю: руско-кат. Кодрата; рим.-кат. Пр. Д. Рож. — В понедїлок: руско-кат. Фоки, Йони; рим.-кат. Плякида. — В вторник: руско-кат. Зачатє Йоана Хр.; рим.-кат. Брунона.

— Іменованє станиславівского епископа — як нам доносять з найдостовірнїйших кругів — буде оголошене в сих днях.

— З Коломиї пишуть нам: В Коломиї відбуде ся в недїлю дня 4. с. м. в. ст. виклад Вп. Хведора Вовка, професора академиї суспільних наук у Парижи, на тему: »Жіноцтво у передісторичні часи«. Вступ для інтелїґенциї 50 сот., для міщан і селян безплатний. Дохід на дївочу бурсу Тов-а педаґоґічного.

— Польскі шопки. З Тернополя пишуть нам: Тутешний кс. пробощ Валєата, знаний приятель Русинів, від часу, як вернув з »пельґжимки« з Кракова, єще більше та завзятїйше став ширити вшехпольску ідею, а нагороджений за се пелєринками від свого »арципастержа« не знає вже і міри, а дує у вшехпольску дуду, що має сили. Кождої недїлї по вечірни збирає молодїж та на цвинтари під костелом вчить сьпівати преріжних краковяків, вважаючи при тім дуже строго на се, щоби часом не браковало якої душі при тих пробах. Однак сего єму за мало. Учасників »пельґжимки« кс. пробощ повбирав в червоні рогаті шапки, ба навіть урядив у себе кравецкий варстат, де фабрикують ся рогатівки. Всїх, що не беруть участи у хорі, або не хотять ходити в червоних рогатих шапочках, кс. пробощ має на оцї і при леда нагоді дає їм пізнати своє невдоволенє. І так недавно тому прийшли до кс. пробоща Мария Чорна і Остап Матійщак, єго парохіяни, дати на заповіди. Кс. пробощ замість приняти заповіди, велїв Марії засьпівати краковяка, якого по лїдної недїлї вчив, а коли та не вміла сьпівати, відмовив принятя заповідий. Але натрафив на гайдамаків. Молоді осьвідчили, що їм не конче потрібні до вінчаня краковяки і зголосили в старостві свій перехід на руский обряд. Староста се зголошенє приняв до відомости.

— На церкву в Закомарю. Підписаний просить Впр. Отцїв і Братів о ласкавий церковний даток, хочби кількакороновий на докінченє перебудови і обнови церкви в Закомарю, котрі стоять великих видатків, а котрі поносить сама церква без всякої конкуренциї і репартициї. — В Христї брат *Д. Танячкевич*, Закомарє, п. Ожидів via Броди.

— Нова язва еміґрацийна може діткнути наш край. Отсе аґенти мексиканьских копалень замовляють в Европі робітників і могуть загостити до нашої Галилеї. Знатоки мексиканьских відносин остерігають перед сею еміґрациєю, а в крайній мірі радять умовляти ся з аґентами лише через контракти законно леґалїзовані.

— Секретарем австрийского консуляту в Курітибі (в Парані) має зістати п. Володимир Квасиньский, Русин, що був до недавна учителем в рускій школї оо. Василиян в оселї Прудентополїс, а відтак вступив в характері урядника канцелярийного до консуляту, як ми про те доносили.

»Gaz. polska w Brazylii« в ч. 34 (з 15/8 с. р.) пише в тій справі: »Бувший секретар австрийского консуляту виїхав, а місце єго займе імовірно теперішний урядник консуляту п. Квасиньский. В сей спосіб були би заступлені в особах пп. секретарів всїлякі народности входячі в склад монархії. Насамперед Нїмець, по тім Поляк, а вкінци Русин. Перший (п. Енцінґер, б. урядник зелїзниці а відтак маґістрату у Львові, Поляк, однак Gaz. p. уважає єго за Нїмця — *Ред. „Руслана“*) говорив знаменито по польски, в наслїдок чого не один мав єго за свого. Належав однако до тих, здає ся, нїмчиків, котрі Берлин а не Відень уважають за свою столицю«. — Дальше нападає Gazeta polska на п. Енцінґера за се, немов то він робив на шкоду польскої ідеї кольонїзацийної, знеохочував Поляків, інтриґував потайно проти Поляків, а все те мав робити в інтересї Нїмців. Вкінци виїхав до Европи. (П. Енцінґер, львівский Поляк, такий самий, як сотки наших Поляків з нїмецкими назвищами, — але своїм поведенєм зразив собі польску інтелїґенцию в Парані. Для Русинів параньских був вирозумілий і не мав в собі шовінїзму. Був stricte австрийским урядником. — *Ред. »Руслана«*). »Наслїдник єго — пише G. p. — (Артвіньский, б. шамбелян австр. і б. секретар мінїстерияльний у Відни, а відтак властитель великих посїлостий під Курітибою. — *Ред. »Руслана«*) був надто коротко, однак хотяй був непривітним, то був совісним і чесним«. »А яким буде теперішний кандидат? на відповідь мусимо почекати« — кінчить Gaz. polska.

— »Судний день«. В Стрілисках нових, бобрецкого повіта, стала ся грізна катастрофа в біжници в день жидівского »судного дня«. Коли всї жиди були на молитві в біжници, запалило ся простирало в сусїднім домі. На крик »горить« почали жидівки тиснити ся до дверий так, що 3 жидівці задусило ся на смерть, а кільканацять потолочено ногами.

— Самоубийство зелїзничого комісаря. З Перемишля доносять, що онодї в ночи кинув ся там під колеса поспішного поїзду старший комісар зелїзниці Володислав Котурба і погиб на місци. Котурба був начальником огрівальнї в Перемишли, але з причини якогось надужитя усунено єго тимчасово і заряджено проти него дисциплїнарне слїдство. Карний процес, який мав стрітити Котурбу, пхнув єго під колеса поїзду.

— Вписи до »Висшого Інститута музичного« відбувають ся щоденно в компатах »Львівского Бояна« (ринок ч. 10. І. пов.) від 5—6. попол., в недїлї і рускі сьвята від 11—12. передпол. Вписи будуть тривати до дня 8. жовтня.

— Поторощений поїздом. На рампі межи стациями Ходоровом а Боринничами приключило ся онодї сумне нещастє. Через незамкнену рампу переїздив якийсь селянин возом, запряженим парою коний. Коли віз находив ся на шинах, надїхав саме тодї поспішний поїзд і з такою силою ударив віз, що відкинув єго на яких 30 метрів вперед. Віз поторощив ся при тім на дві половини, одному коневи відірвало голову, а другому роздерло черево, так що аж кишки вилїзли. Селянинови роздусило голову і мала є надія, аби він виздоровів. На возї їхав також жид, але сей вийшов зовсїм цїло. Нещасним селянином заняли ся офіцири і якийсь сьвященик, що їхали тим поїздом, і превезли єго до Львова. Подібне нещастє стало ся онодї також коло Кульпаркова. Що такі нещастя лучають ся, винна система ограничуваня видатків на зелїзничу службу та направу попсованих рогачок на рампах.

— Дирекция зелїзниць в Чернівцях. З Відня доносять, що після вістий, потверджених добре поінформованими кругами парляментарними, утворенє нової дирекциї державних зелїзниць в Чернівцях є майже запевнене. Розходить ся лише о се, чи експозитура руху в Чернівцях має одержати прямо титул дирекциї, чи для запобіженя ріжним реклямациям, головно військових сторін з формальних зглядів, не було би лучше розширити круг дїланя уряду руху до тих самих границь, які має дирекция, а задержати дотеперішну назву »Уряду руху«.

— Король Леопольд бельґійский у Відни. N. W. Tagblatt доносить, що межи цїсарем Франц Йосифом а бельґійским королем Леопольдом прийшло до згоди. Напружені відносини між ними від часу другого вінчаня архикн. Стефанії так стали вирівнані, що король Леопольд небавом приїде до Відня і буде принятий в достойний спосіб.

— Масове затроєнє. В домі убогих імени цїс. Елисавети занедужало онодї 135 женщин, наслїдком затроєня ґріншпаном з кітла. Одна з недужих померла мимо лїкарскої помочи, а двом грозить смерть.

— Здобуток стирийских Словінців. З Градця доносять, що мінїстерство судівництва зарядило, аби судові розправи, в яких сторонами є Словінцї, відбували ся в словіньскій мові. В нїмецких кругах викликало се велике невдоволенє і Нїмцї мають внести протест проти сего розпорядку мінїстерства.

— »Судний день«. З Могилева (над Днїстром) доносять до жидівского Czernowitzer Tagblatt-у: »В день перед жидівским »судним днем« одному з тутешних рабінів донесено, що доохрестні мужики мають в »судний день« напасти на місто і вирізати жидів. Автор листу радив, аби жиди не йшли до біжницї, але приготовили ся до оборони. І справдї в »судний день« впало до Могилева кілька тисячів мужиків і прийшло до такої кровавої різнї, що полїция не могла нїчого порадити. Різня тривала до пізної ночи і мало в нїй згинути 400 жидів, а 100 мужиків«. — Ся вість вельми неімовірна, тим більше, що в послїдних часах були нагоди, пересьвідчити ся, що жиди роблять з мухи вола, аби лише дати про себе знати. Такі »різнї« були недавно в Берестечку на Волини, в Заболотові, Кулачківцях і в Гвіздци, і всюда показало ся, що алярм жидів був безосновним.

— Син Милана. Ґр. Евген Зіхі, один з найлїпших приятелїв пок. короля Милана, привів з собою вчера до парляментарних кульоарів 15-лїтного нешлюбного сина короля Милана, який називає

відчуваєш свій тріюмф, і сьмішно подумати, що можна було-б тут зробити без знаня... Нї, я — я вірю в медицину і менї дуже жаль тих, що в неї не вірять.

Я вірю в медицину. Кепкованя над нею випливають з невмілости тих, що кепкують. А мимо сего ми й справдї в многім безсильні, темні й небезпечні; вина в сьому не наша, але се власне й дає привід до зневіри в нашу науку і насьміхів над нами. І передо мною все натальнїйше почало повставати питанє: ся зневіра і насьміхи я вважаю безпідставними, вони не повинні мати місця в відношеню до мене й до моєї науки — якже менї для сеї цїли поводитись з пацієнтом?

Передовсїм треба бути з ним честним. Саме через те, що ми самі ховаєм перед людьми справдїшні розміри приступного нам знання, є можливе те вороже іронїчне чувство, яке ми всюди викликуємо до себе. Одним з найголовнїйших достоїньств Л. Толстоя, як художника, є його дивно гуманне і поважне відношенє до кождої з осіб, яких він малює; одинокий виїмок робить він для лїкарів: Толстой не може їх малювати без роздражненя і майже Турґенївського підморгування читачеви. Се значить, що у нас є щось такого, що так підбурює проти нас всїх. І менї здавалось, що отсе »щось« і є власне окутуваннєм себе туманом і викликанє вибагливої довіри й сподївань від себе. Так не повинно бути.

Але практика від разу опрокинула мене; навпаки, инакше, як є, і не може бути. Я лїчив одного урядника, хорого на черевний тиф; він не ходив на двір, живіт його був дуже здутий; я назначив йому кальомель в звичайній, розвільнюючій давцї, з всїми звичайними мірами осторожности.

— У чоловіка, пане доктор, повстало у ротї якесь утрудненє, — сказала менї жінка хорого при другій моїй візитї.

Хорий жалив ся на сильний уплив слини, ясна почервенїли і розпухли, з рота несло відражаючим запахом; се був типовий образ легкого отроєня живим сріблом, викликанного приписаним мною кальомелем; обвиняти себе я нї в чім не міг — я приготовив рішучо всї міри осторожности.

Що я мав казати? Що се — наслїдки приписаного мною лїченя? Більше по дурному поступити було би неможливо. Я цїлком безцїльно підорвав би довіру до себе в хорого і змусив би його сподїватись усяких лих від кождого мого назначення. І я мовчки, стараючись не стрінутись з поглядом жінки хорого, слухав її річі про дивну ріжнородність утрудненя при тифі.

(Дальше буде).

ся Милан Христич. Милан має бути гарним хлопцем, як пишуть дневники. Ґр. Зіхі старав ся, примістити свого пупіля в Терезияньскій академії, але ґр Ґолуховский на се не пристав. Так само не принято Милана до кадетских шкіл на Угорщині. Ґр. Зіхі буде старати ся, примістити Милана в якій кадетскій школї в Німеччині.

— **Убийство і самоубийство.** З Пряшева доносять, що податковий офіциял Віктор Кіс, проти якого веде ся слїдство за дефравдицию, застрілив вчера з револьвера посадника міста Стефінїого, а другою кулею відобрав собі житє. Стало ся се в канцеляриї посадника, коли він переслухував Кіса.

— **До північного бігуна** вибирає ся небавом американьский капітан Паєр. Крім него иншою дорогою виїздить на весну до тої самої мети капітан Драке. Паєр поїде на північ попри Ґренляндию, а Драке через остров Патрика в громадї островів Паррого.

— **Початок виробу паперу.** Часопись The Nation оголошує звіт славного подорожника Свен Гедіна, котре подає кілька цікавих заміток про старину паперу, який вироблювано зі шмат. Винахід сей приписують загально Китайцям; при здобутю міста Самарканди в р. 704, сей винахід пізнали Араби. В Европі запізнано ся з тим винаходом доперва в часї хрестоносних походів. Іменно папірні в Дамаску достарчували Европі через грецких купців перші взірцї, ізза того папір в перших віках середних називано часто charta damascena. Після подань китайских вік паперу сягає до 2000 лїт перед Хр. Чи так є справдї? Свен-Гедін найшов в часї своїх подорожий через пустиню Ґобі паперові рукописи, котрих зміст сьвідчить, що они походять з III. столїтя по Хр. Так само найшов він у північних берегів озера Льон Нор богато манускриптів паперових з того самого часу. Сей факт стверджував отже єствоване паперу зі шмат вже в 2. столїтю по Христї. Справа рішить ся доперва по докладній контролї критичній тих рукотворів через учених европейских, котрим Свен-Гедін повірив розслїд тих квестий.

— **Неморальність.** З Реки доносять, що мінїстерство просьвіти зарядило в тамошній женьскій школї загальні лїкарскі оглядини, наслїдком частих донесень, що учениці заведеня поводять ся неморально.

— **Дрібні вісти.** Особовий поїзд вискочив із шин коло стациї Нейнпріярна на Угорщинї, причім погибло дві особи, а кілька осіб тяжко потовкло ся. — Посадником міста Жовкви вибрала міска рада дотеперішного правительственного комісаря Франца Шайбаля, єго заступником д-ра Володимира Мацюльского, а асесорами д-ра Менкеса, д-ра Вержековского, Федера, Камберского і Малиновского. — Посьвячене нового будирку реальної школи в Ярославі відбуде ся дня 4. с. м. — В Новім Йорку страчено оводї трех братів-рабівників при помочи електричної струї.

— **Переписка Адмінїстрациї.** *Впр. о. Теод. Курп. в Тл.* Заплачено до 14. н. ст. січня 1904.

Памятаймо на Товариство взаємоги церков імени св. Петра у св. Юра у Львові і вступаймо громадно в єго члени. — Членьска вкладка виносить: 1 К від особи а 5 К від церкви, громади, брацтва, товариства і т. п. річно і 1 К вписового одноразово.

Телеґрами

з дня 3. жовтня.

Відень. В двірских кругах говорять, що цїсар Франц Йосиф не поїде до Будапешту, але перебуде цїлий жовтень у Відни.

Мірцштеґ. Вчерашним ловам монархів сприяла гарна погода, аж вечером почав падати дощ.

Мірцштеґ. Ґр. Ґолуховский і ґр. Ламсдорф мали вчера довірочну нараду. Предметом нарад мала бути македоньска справа.

Завтра перед виїздом з Мірцштеґ прийме цар на авдиєнциї ґр. Ґолуховского, а цїсар ґр. Ламсдорфа.

Білгород. Заповіджене на вчера засїданє скупштини не відбуло ся. За те буде нинї засїданє. Оба сторонництва сербских радикалів згодили ся на проґраму роботи в скупштинї. Вперед має ся полагодити буджет на 1904, а опісля перевести ревізию закона прасового і громадского.

Гамбурґ-Новий Иорк
Гамбурґ-Галїфакс
(Канада)

Відїзди кораблїв два раза на тиждень. Про відїзди до Галїфакс повідомить ся в належитім часї.

Осїнний плян скорих і почтових пароходів:

16.	вересня	Мольтке
18.	„	Патріція
23.	„	Фірст Бізмарк
25.	„	Венеція
28.	„	Дайтшлянд
30.	„	Блїхер
2.	жовтня	Преторія
7.	„	Авґуста Вікторія
9.	„	Ґраф Вальдерзе
16.	„	Паляція
23.	„	Мольтке
30.	„	Пенсильванія
31.	„	Дайтшлянд
4.	падолиста	Авґуста Вікторія
6.	„	Патріція
13.	„	Блїхер
20.	„	Преторія
27.	„	Ґраф Вальдерзе
4.	грудня	Мольтке
11.	„	Дайтшлянд
11.	„	Пенсильванія
18	„	Патріція
25.	„	Блїхер

По всякі інформациї, як цїни переїзду, дорогу, належить звертати ся до нашої державно-концесионованої фірми, котра на всякі запитаня у всїх мовах дає точні відповіди.

З поважанєм

65(5—17) **Фальк і С-ка**

Falck & Co. Hamburg, Brandsende 23a.

Неустаюча Гіперпродукция

Ще більше однак в застрашаючих до неї відносинах єствуючий

слабий попит

Полекші в сплатах після умови

При плаченю готівкою 3% спусту

Повної готівки не вимагає ся

Полекші в сплатах після умови

нагромадили в численних фабриках і на ринках великі запаси товарів, через що їх цїни так упали, що нинї незвичайно дешево можна вже набути доброї якости дивани, портиєри, хідники, каси на столи і ліжка, коци, ковдри, лїнолєум, церати і ріжні предмети декорацийні і люксусові, як також бізну мужеску і жіночу та инші потрібні артикули, а то тим лекше повинно бути для ВПов. Пана набуванє таких річий, бо ВПов. Пан може собі сплату вигідно розложити.

Наша загально звісна, а головно в Галичинї почесно знана фірма, яка приняла собі яко засаду продавати товари добрі бо без конкуренциї низьких цїн, приняла собі також систему і покликує „повної готівки не вимагає ся" і „полекші в сплатах можливо догідні".

В слїд за сим даємо наші товари на кредит всїм П. Т. Урядникам державним і приватним без ріжницї стану і ранґи, як також всїм иншим особам приватним, добре ситуованим, котрі не хочуть або не могуть потрібні їм товари закуповувати за готівку і признаємо їм полекші в частинних сплатах, які могуть після умови бути розложені на місяцї або квартали, причім з приємним назначуємо, що при продажи на кредит рішучо цїни товарів се підвисшуємо.

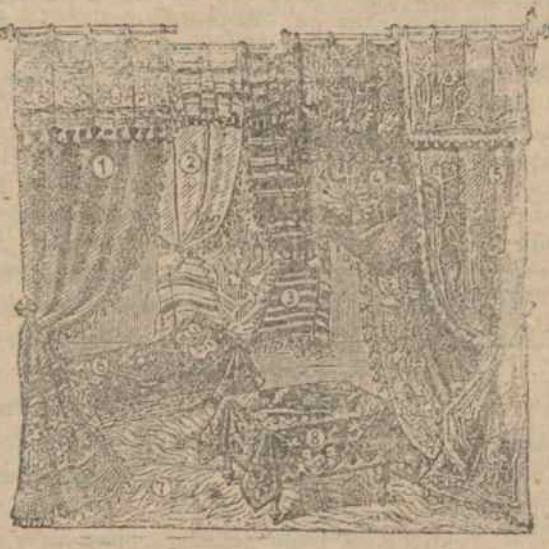

Наші низькі цїни викликують сензацию

Наші низькі цїни викликують сензацию

Портиєри штука кор. 1·30, 2, 3, і висше.

Фіранки коронкові пара кор. 2·50, 4, 6 і висше.

Дивани стїнні 100/200 по кор. 6, 8, 10 і висше.

Дивники перед ліжка по кор. 1·40, 2, 3 і висше.

Хідники метр по 30, 50 70 сот. і висше.

Кількасот решток хідника по цїнах казочних.

Коци фляпельові 130/200 по кор. 4, 6, 8 і висше.

Капи на ліжка по кор. 4, 6, 8 і висше.

Дивани кімнатні 200/300 по кор. 11, 14, 18 і висше.

Дивани церковні і перед вітарі в великім виборі.

Капи на стіл по кор. 3·50, 5, 7 і висше

Лїнолєум і церати в великім виборі.

Крім тих висше наведених, поручаємо головно наш богато заосмотрений склад знаменитих родів портиєр, фіранків коронкових, стор апаґацийних, на вікна, хідників тоннових і кокосових до кімнат, на сходи і на коритарі, дальше церковних дивнів і перед вітарі, дивнів до сьвітлиць, до їдалень і до дїточих кімнат, дивнів стїнних і дивників перед ліжка і „ванґора", коців фляпельових і вовняних системи проф. Бегера, коців до подорожи, ковдер, кап на ліжка, на столи, макатів і як взагалї всяких артикулів декорацийних. Великий запас правдивих перских і орієнтальних дивнів по цїнах без конкуренциї низьких.

Жадаючи кредиту, конечно треба вперед нас устно або письменно повідомити, на які товари рефлектує ся, та в який спосіб дотична квота має бути сплачена.

В цїли доконання потрібного закупна, просимо ласкаво звернути ся до нас лично, а коли мешкає ся поза Львовом а приїзд до нас не буде вигідний, просимо ласкаво звернути ся до нас листовно.

За надсиланєм почтової марки на 10 сот. шлемо на жаданє наш богато ілюстрований цїнник дивнів, портиєр, фіранок, хідників, церат, лїнолєум, нагорток на отоманє, накривала на столи і ліжка, коців до подорожи і до санок, дерок на ноги, ковдер, ґобелінів, макатів та инших декорацийних товарів, біля мужеского, дамского і дитинячого, шифонів, полотна, біля столового та инших потрібних артикулів.

Листи і замовленя належить адресувати:

Товарсвий Дім „Au Louvre" у Львові, ул. Сикстуска 6. (Пасаж Гавсмана). 63 (5-19)

Видає і відповідає за редакцию **Лев Лопатиньский**.

З друкарнї В. А. Шийковского.